

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/2064
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.7.2024/49
Karar Numarası : 2024/701
Başvuran : A. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın oda değişikliği talebinin gerçekleştirilmediği, mektup alma ve gönderme, telefonla görüşme ve kitap okuma haklarının sınırlandırıldığı, arkadaşlarıyla ortak alana çıkmasının engellendiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle:

- a. Başka bir odaya alınma isteğinin 2 yıldır Kurum İdaresi tarafından reddedildiğini,
- b. Posta puluna sürekli zam gelmesi nedeniyle tasarruf amacıyla arkadaşlarıyla aynı yere yazdıkları mektupları aynı zarf ile gönderdiklerini ancak İdarenin bu uygulamayı yasakladığını ve benzer şekilde tek zarf içerisinde kendilerine gönderilen mektupların teslim edilmediğini,
- c. 1,5 saat telefonla görüşme hakları olmasına rağmen bu hakkın cezaevi idaresince kullanılmadığını,
- ç. Arkadaşlarıyla ortak alana çıkmalarının 2 aydır engellendiğini,
- d. Kitap kotası uygulaması ile kitap okuma haklarının kısıtlandığını, fazla kitapların Kurum idare bölümünde bir depoda tutulması taleplerinin reddedildiğini ve ailelerine göndermelerinin söylendiğini iddia etmekte ve mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Tarsus Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 27/1/2023 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. Hükümlü A. Ç.'ye ait 3 aylık gelen-giden mektup raporları incelendiğinde 6 mektubu için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca Mektup Okuma Komisyonu tarafından sakıncalı mektup kararı alındığı, İnfaz Hakimliğine itirazı sonrası itirazının kabul edildiği ve mektupların hükümlüye teslim edildiği,

b. Hükümlünün iddialarının gerçeği yansıtmadığı belirtilerek 3 aylık gelen giden mektup raporu ve alınan sakıncalı mektup kararları yazı ekinde sunulmuştur.

4. Muhatap Kurumun cevabi yazısı başvurana görüşünü sunması için gönderilmiş ancak başvuran tarafından söz konusu yazıya bir cevap verilmemiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

"(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddia ve talepleri

konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Başvuran 2 yıldır talepte bulunuyor olmasına rağmen odasının değiştirilmediğini, bu durumun psikolojisini olumsuz etkilediğini iddia etmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri*" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre "*Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek.*" idare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri arasındadır.

13. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri sunmaları gerekmektedir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Başvuran, başvuru dilekçesinde oda değişikliği talebinin karşılanmamasının psikolojisini olumsuz etkilediğini belirtmiş olsa da, iddiasını destekleyici herhangi bir belge sunmamıştır. Bu bağlamda, Muhatap Kurumun ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda işlemlerini gerçekleştirdiği anlaşıldığından hak ihlali yapılmadığı kanaatine varılmıştır.

14. Başvuran tarafından ileri sürülen bir diğer iddia, tasarruf amacıyla aynı koğuş içerisindeki mahpuslar olarak mektuplarını tek zarf içerisinde gönderdikleri ancak kurum idaresinin bu uygulamayı yasakladığı, benzer şekilde tek zarf içerisinde birden fazla mahpusa gönderilen mektubun da teslim edilmediğine ilişkindir.

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca, "*1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.*"

16. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'nci maddesi uyarınca "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.*" Posta, elektronik posta, telefon, faks ve internet aracılığıyla yapılan haberleşme faaliyetleri haberleşme hürriyeti ve haberleşmenin gizliliği kapsamındadır.

17. Hükümlü tarafından gönderilmek istenilen mektuba ceza infaz kurumunca el konulmasına ilişkin 16/9/2015 başvuru numaralı Musa Kaya başvurusunda Anayasa Mahkemesi (AYM) "*Başvuru formu ve eklerinde başvuru; haberleşme hürriyeti, ifade hürriyeti ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de bu iddiaların özü, söz konusu mektubun Cezaevi idaresince alıkonulması nedeniyle haberleşme hürriyetinin kısıtlanması hususu ile ilgilidir.*" değerlendirmesinde bulunarak başvuruyu ifade özgürlüğü bağlamında incelenmiştir (AYM, *Musa KAYA*, B. No: 2013/3828, 1/12/2015, para. 21).

18. Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvuru sahibinin milletvekillerine göndermek istediği mektuba el konulmasına ilişkin 2013/2072 başvuru numaralı Kahraman Güvenç başvurusunda da AYM benzer şekilde "*Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi neticesinde başvuru sahibinin iddialarının özünün, göndermek istediği mektubun Cezaevi İdaresince sakıncalı görülerek gönderilmemesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin kısıtlanmasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır.*" yorumuyla haberleşme hürriyeti/ ifade özgürlüğü bağlamında bir inceleme gerçekleştirmiştir (AYM, *Kahraman GÜVENÇ*, B. No: 2013/2072, 3/2/2016, para. 20).

19. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali

iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

20. Başvuranın mektup gönderme ve alma hakkına getirilen sınırlamalara ilişkin iddialarının yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlar çerçevesinde Kurumun ulusal önleme mekanizması görev alanına girmediği, bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

21. Başvuranın diğer iddiası ise 1,5 saat olarak belirlenen telefonla konuşma hakkının Kurum İdaresi tarafından kendilerine kullanılmadığına ilişkindir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı*" başlıklı 66'ncı maddesi uyarınca, "*Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.*"

22. Başvuran her ne kadar telefon ile görüşme haklarının sınırlandırıldığını belirtmiş olsa da söz konusu sınırlamanın ne şekilde yapıldığına ilişkin herhangi bir bilgi sunmamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'e göre; bir delil yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelere bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, *Subaşı ve Çoban/Türkiye*, B. No: 20129/07, 09.07.2013, para. 33).

23. Başvuran ayrıca arkadaşlarıyla ortak alana çıkma haklarının 2 aydır engellendiğini belirtmektedir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 Numaralı Genelgesinin "*Ortak Etkinlikler*" başlıklı 3'üncü bölümünün 1'inci maddesine göre; "*Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenlikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.*"

24. Mezkûr Genelgenin aynı bölümünün 13'üncü maddesine göre ise; "*Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. (...)*"

25. AYM; yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulan mahpusun beden ve ruh sağlığı için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamasının elzem olduğunu ancak tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılacak bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için sohbet imkânının kısıtlanmasından öte mahpusun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gerektiğini, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT)'nin 2011 yılındaki Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu için hazırladığı raporda mahpuslara tanınan sohbet hakkının azami bir şekilde kullanılmasını tavsiye ettiğini, bu hususun güvenlik gibi cezaevi için kaçınılmaz gerekçelerle kısıtlanmasının tek başına başvuru sahibinin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye" tabi tutulduğu anlamına gelmeyeceğini veya tek başına kalma tedbirinin, işlediği suçun niteliği

nedeniyle yüksek güvenlikli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyete neden olduğunun söylenemeyeceğini belirtmiştir (AYM, *Turan GÜNANA*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 46).

26. AİHM, bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86).

27. Mahkeme ayrıca, hapisane içindeki güvenlik rejiminin düzensizliğin ve suçun önlenmesini, cezaevindeki mahpusların korunmasını ve kamu düzenini sağlamayı amaçladığını, bu nedenle cezaevi yetkililerinin güvenlik risklerini azaltmaya ya da sınırlandırmaya çalışan yolları uygulamalarının meşru bir çıkarı olduğunu, mahpus haklarıyla güvenlik rejimi arasında bir denge kurulduğu takdirde sınırlamaların gerekli ve meşru kabul edildiğini belirtmiştir. (AİHM, *Nazarenko/Ukrayna*, B. No: 39483/98, 29/7/2003, para. 165).

28. Mahpuslar temel hak ve hürriyetlere sahip olmakla birlikte ceza infaz kurumları bu hakların kullanılması sırasında güvenlik ve asayişin sağlanması amacıyla belli bir dengeyi gözetmek, gerekiyorsa sınırlamalar getirmek durumundadır. İdarenin güvenlik önlemleri koyması, mahpusların haklarını kullanmalarını tamamen engellememekte; meşru amaç olan düzeni ve güvenliği sağlamak için sınırlamalar getirmektedir. Somut olay değerlendirildiğinde; söz konusu sınırlandırmanın işkence ve kötü muamele yasağı kapsamına girebilmesi için gereken asgari eşiği aşmadığı, bu sebeple kötü muamele yasağı kapsamında ihlal bulunmadığı kanaatine varılmaktadır.

29. Ayrıca başvuran tarafından, Kurumda kitap kotası uygulandığı, kotayı aşan kitapların Kurumda tutulmadığı, bu durumun kitap okuma haklarını engellediği iddia edilmektedir. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "*Sürelili veya süresiz yayınlar ile kitaplar*" başlıklı 8'inci maddesine ek 5'inci fıkra uyarınca, "*Hükümlülerin mensup olduğu dinin kutsal kitabı ile eğitimleri için gerekli ders kitapları hariç olmak üzere oda, koğuş ve eklentilerinde aynı anda bulundurulabilecek süreli veya süresiz yayın sayısı, kurumun fiziki imkânları ve güvenliği göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenir.*" Bu bağlamda, muhatap Kurumun ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda işlemlerini gerçekleştirdiği anlaşıldığından söz konusu uygulama bağlamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

30/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/701 A. Ç. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

02.08.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : A. Ç.
Karar Numarası : 2024/701

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>